

POLITIKA IN JAVNA UPRAVA

POLITIKA IN JAVNA UPRAVA

■ politični proces:

- bistvo je **odločanje o ciljih**
- z njim se politična moč pridobiva, ohranja in uporablja za uveljavljanje določenih interesov

■ politično nevtravno naj bi bilo:

- odločanje o sredstvih

■ upravni proces:

- z njim naj bi prišli do objektivne ocene stanja in do izvajanja vseh tistih upravnih opravil, ki so potrebna za doseganje ciljev politike in uprave

RAZMERJE MED POLITIKO IN JAVNO UPRAVO

- uprava je **instrument oblasti** (politika: proračun in kadrovska politika)
- uprava **pri določanju ciljev sodeluje** (pozna dejansko stanje)
- oblikovanje **premis za odločanje** (prevladuje strokovnost z upoštevanjem politične orientacije)
- s kakšnimi **sredstvi je mogoče cilje doseči** (potrebna znanja in pooblastila za uporabo sredstev)

- politični in upravni proces **se prepletata** (ni možno potegniti jasne mejne črte)
- razmerje med politiko in upravo je **razmerje med odločanjem in izvrševanjem odločitev**
- na razmerje **vplivajo tudi volivci**
- Bučar meni, da bi največ dosegli takrat, kadar bi bilo mogoče povsem **ločiti** upravo kot tehničen proces od določanja ciljev kot političnega procesa

JAVNA UPRAVA IN VREDNOTNI SISTEM

- čim dlje je politika na oblasti, tem večje so možnosti, da uveljavi in utrdi svoj vrednotni sistem
- zaradi povezanosti politike in uprave **bi bilo logično**, da sta politika in uprava povezani tudi vrednotno

- **politika in uprava nista vedno povezani tudi vrednotno**
– v ustaljeni, razvitih demokracijah je vrednotni sistem izgrajen toliko, da ga menjava političnih strank na oblasti ne more spremeniti
- pri radikalnejših družbenih spremembah neizogibno nastajajo neskladja med vrednotnim sistemom javne uprave in politike

MOČ, ODGOVORNOST IN NADZOR UPRAVE

- **ekonomska moč** uprave:
 - se kaže v **obsegu proračunskih sredstev**, s katerimi uprava razpolaga in **kakovosti materialnih sredstev**, s katerimi izvaja svoje naloge

- **politična moč** uprave:
 - izhaja iz **pooblastil**, ki jih ima uprava **po zakonu** in iz njenega **sodelovanja v političnem procesu**

■ **organizacijska moč** uprave:

- temelji **na informacijah**, ki jih pridobiva, ko izvaja svojo dejavnost, in **na profesionalnosti** uprave

■ **enakost pred zakonom:**

- vsi **postopki** uprave so **vnaprej določeni** v normativni ureditvi države

■ **večja diskrecijska pravica** uprave pomeni:

- večjo samostojnost, s tem pa večjo možnost nepooblaščenih uporabe moči uprave

■ **odgovornost** uprave:

- vladi oz. organom oblasti, izvoljenim politikom, ljudem, sama sebi

■ **nadzor** nad upravo:

- **notranji** (s svojimi ljudmi) in **zunanji** (ministri, (ne)vladne institucije, parlament, sodišča, ombudsman, javnost)
- **političen** – če je ravnanje uprave predpisano in uprava spoštuje te predpise
- **parlamentarni** – politične narave in se usmerja na vprašanja zlorab nosilcev javnih pooblastil
- **institucionalni** – institucije ugotavljajo zakonitost ravnanja javne uprave, smotrnost porabe proračunskih sredstev, ...

■ **strokovnost** uprave:

- ni prostora za politiko – opravila, ki jih uvrščamo v **strokovno tehnično upravo** ali opravila, kjer prevladujejo **tehnična znanja** (informatiki, geodeti, ...)
- naloga stroke je, da politiki ponudi različne strokovne rešitve, politika pa skladno z vrednotnim sistemom odloči med različnimi možnostmi

■ **birokratizacija** uprave:

- uprava, ki je neživljenjska, brezosebna, toga, brezčutna, ...

■ **instrumentalnost** uprave:

- zahteve: predstave o zaželenosti, o končnem cilju morajo biti povsem jasne in nesporne, dejanski stan visoko objektivno opredeljiv, vzročne povezanosti povsem dognane in nesporne
- sodobna uprava se mora dinamično odzivati na okolje! -> samostojnost

■ **politično nevtralna** uprava:

- kot pojem **v čisti obliki, v praksi ne obstaja** – govorimo le o **relativni politični nevtralnosti uprave**
- politična nevtralnost v ustaljenih, razvitih demokracijah, v katerih obstaja nespremenjen vrednotni sistem, kar pomeni, da obstaja **skladnost vrednot med oblastjo in državljani**
- kadar obstajajo v družbi nasprotja glede posameznih vrednot in mora uprava delovati na takih osnovah, **ni več mogoče govoriti o politični nevtralnosti uprave**

■ **politik – javni uslužbenec:**

- vodilni javni uslužbenec mora dobro poznati politično okolje, v katerem deluje uprava
- mora imeti ustrezen vpliv na kadrovsko politiko
- z zakonom je treba omejiti pristojnosti ministra na personalnem področju v tem smislu, da bi minister samostojno imenoval le svoj kabinet – določiti kriterije in postopke za nameščanje javnih uslužbencev
- imenovanje najvišjih javnih uslužbencev v pristojnosti vlade, za druga mesta velja razpisni postopek
- izbirni postopek – pomembni: strokovnost, delovna zavzetost, poštenost, lojalnost

■ politika in uprava – **lokalna raven:**

- relativna samostojnost – omejena s politiko na višji ravni in s pristojnostmi visokih državnih uradnikov

■ politika in uprava – **razvite demokratične države:**

- poleg strokovnosti, poklicne etike in premišljene politizacije javne uprave **poudarjajo vse razvite demokracije pomen profesionalne in politične kontrole javne uprave**

ODPORI PROTI SPREMEMBAM

- strah pred neznanjem
- strah pred morebitno izgubo zaposlitve
- že v načelu proti spremembam
- slaba seznanjenost s spremembami – občutek nevednosti zaupanja
- mnenje, da učinki sprememb ne bodo takšni kot jih napoveduje vodstvo
- nezaupanje
- prehitro, da bi se na spremembe privadili
- vodstvo ravna kot pred spremembami

VODILNO OSEBJE IN SPREMEMBE

- **več** kot je sprememb, **večja** je **vloga vodenja**
- **temeljni namen menedžmenta** je zagotavljanje **delovanja sistema**
- **temeljni namen vodenja** je zagotavljanje **smeri in spodbujanje sprememb**

- menedžerji, ki se ukvarjajo predvsem z načrtovanjem, organiziranjem, usklajevanjem, ukazovanjem, nadzorovanjem, ..., malo ali nič pa z vodenjem, **ne bodo uspešni**
- da bi lahko **uspešno obvladali spremembe** in se **bolj posvetili vodenju**, menedžerji **delegirajo vse več pristojnosti**
- **več** kot je **delegiranja**, **manj** je **prostora za ukazovanje** – hkrati z delegiranjem mora potekati izobraževanje in usposabljanje uslužbencev

Literatura in viri:

- Brejc, M. Ljudje in organizacija v javni upravi. Visoka upravna šola, Ljubljana, 2002.
